

Håkan Skogsjö

Ålandsgrenen av släkten Rothovius

och några med den besläktade familjer

Särtryck ur

Släktforskarnas årsbok 2010

[ISBN 91-87676-57-5 | ISSN 0280-3984]

utgiven av Sveriges Släktforskarförbund

Distribuerad som pdf-fil 2025

Copyright © Håkan Skogsjö (CC BY-SA 4.0)

Ålandsgrenen av släkten Rothovius

och några med den besläktade familjer

— Av Håkan Skogsjö —

Släkten Rothovius kom till Åland när Gudmund Rothovius blev kyrkoherde i skärgårdssocknen Föglö i början av 1670-talet. Han lämnade stadslivet, som han säkert hunnit vänja sig vid efter trettio år i Åbo, och flyttade till en församling på vattnet, där han snabbt tvingades vänja sig vid att alltid använda båt när han skulle förflytta sig mellan byarna i sitt vidsträckta pastorat. Det omfattade förutom moderförsamlingen Föglö, där invånarna bodde på ett tiotal öar åtskilda av bredare och smalare sund, också kapellen Sottunga och Kökar. För att komma dit krävdes båtfärder över ganska stora fjärdar, som i dåligt väder kunde vara inte bara obehagliga utan i värsta fall rent av livsfarliga.

Vad bondsonen Gudmund Rothovius, hemma från Angelstads socken på småländska höglandet – långt från kusten – egentligen tyckte om sitt nya pastorat vet vi ingenting om. Men vi kan ana att han fann mycket nytt och annorlunda när han – sannolikt i femtioårsåldern – kom till Föglö, där han sedan kom att bo och verka de sista tjugo åren av sitt liv, till 1691.

Den som söker bland hans efterkommande märker att flertalet kom att lämna Åland, och många försvinner i för oss ovissa öden. Bland barnen är det endast sonen Gabriel Rothovius, präst på Åland, som har kända ättlingar

Det var hit till Föglö socken i den åländska skärgården som Gudmund Rothovius anlände i början av 1670-talet som nyutnämnd kyrkoherde. På vykortet, troligen från 1930-talet, ser vi den medeltida stenkyrkan till vänster och prästgården till höger. Huruvida prästgården låg på samma plats på Rothovius tid är oklart, eventuellt låg den ännu längre från kyrkan, till höger utanför bild. Däremot vet vi med säkerhet att prästgården brann ner under Rothovius tid som kyrkoherde. Vid ett extraordinarie ting den 4 juli 1704 ville häradsrätten att prästen skulle kontrollera åldern på ett par ynglingar i kyrkboken, men svaret blev »att samma längd skall hava i den förre pastorens tid tillika med själva prästebolet uti en olycklig vådeld omkommit (gått förlorad)».

i dag. Han efterlämnade två söner, varav den ene, uppbördsskrivaren Gabriel Rothoff, försvinner i början av 1700-talet, medan sonen Gudmund liksom fadern verkade som präst på Åland. Denne hade flera barn varav åtminstone tre döttrar nådde vuxen ålder. Av dem kom två att lämna Åland, medan dottern Brita Kajsa förblev hembygden trogen, och några av hennes efterkommande blev kvar i landskapet ytterligare några generationer, till mitten av 1800-talet.

De efterkommande till Gudmund Rothovius som flyttat bort har spridit sig såväl västerut som österut. En dotter gifte sig med en bruksbokhållare vid Marmorbruket vid Kolmården i Östergötland, och hennes efterkommande återfinns huvudsakligen i östra Mellansverige, medan hennes systerson ar-

betade inom lantmäteriet i Karelen (i nuvarande Ryssland), och flera av hans barn stannade i trakterna väster om sjön Ladoga.

Den släkt som presenteras här tar sin utgångspunkt i Ålandsgrenen av släkten Rothovius, som är liten och egentligen bara består av tre familjer: stamfadern Gudmund, hans son Gabriel och sonson Gudmund, alla tre alltså präster på Åland. Men eftersom så många av stamfaderns ättlingar försvinner åt olika håll i okända öden, har jag valt att redovisa stamfaderns alla kända ättlingar intill omkring mitten av 1800-talet. Därmed redovisas också familjer som tillhör släkter med namnen Lindell, Frestare, Mansnerus (Mansner), Laurén, Lundeqvist och Mallén.

Trots att stamfaderns samtliga kända ättlingar alltså redovisas för en tidsperiod om omkring tvåhundra år, omfattar släkten inte fler än tjugotre familjer. Det kan ge intrycket att Gudmund Rothovius, död 1691, inte har särskilt många ättlingar i dag. Så kan det kanske vara, men man måste också betänka att ganska många släktmedlemmar och hela familjer försvinner spårlöst. När ryssarna ockuperade Åland 1714 under det pågående kriget flydde nästan alla ålänningar till Sverige. Och redan året dessförinnan hade många ståndspersoner från Finland också flytt. Åtskilliga av dessa återvände efter krigsslutet ett knappt decennium senare, men inte alla. Stamfaderns dotter Susanna, gift med en länsman Bergström i Korpo i den åboländska skärgården, försvinner under kriget med hela sin familj, likaså hennes brorson, den tidigare nämnde Gabriel Rothoff. Också i de följande generationerna finns många som inte har kunnat spåras, bland annat barnen till Dorotea Rothovia och hennes make, den liderlige prästen Johan Bergström i Uppland. Eftersom det är svårt att veta hur många efterkommande dessa försvunna personer har, är det omöjligt att säga om Gudmund Rothovius har ovanligt få efterkommande – som denna släktutredningen kan ge sken av – eller om de är betydligt fler men bara har lyckats slinka ur författarens synfält.

Nåväl, förr eller senare dyker de säkert upp någonstans. De är knappast svåra att identifiera i källorna, bara man vet var man ska söka.

En reflektion i sammanhanget:

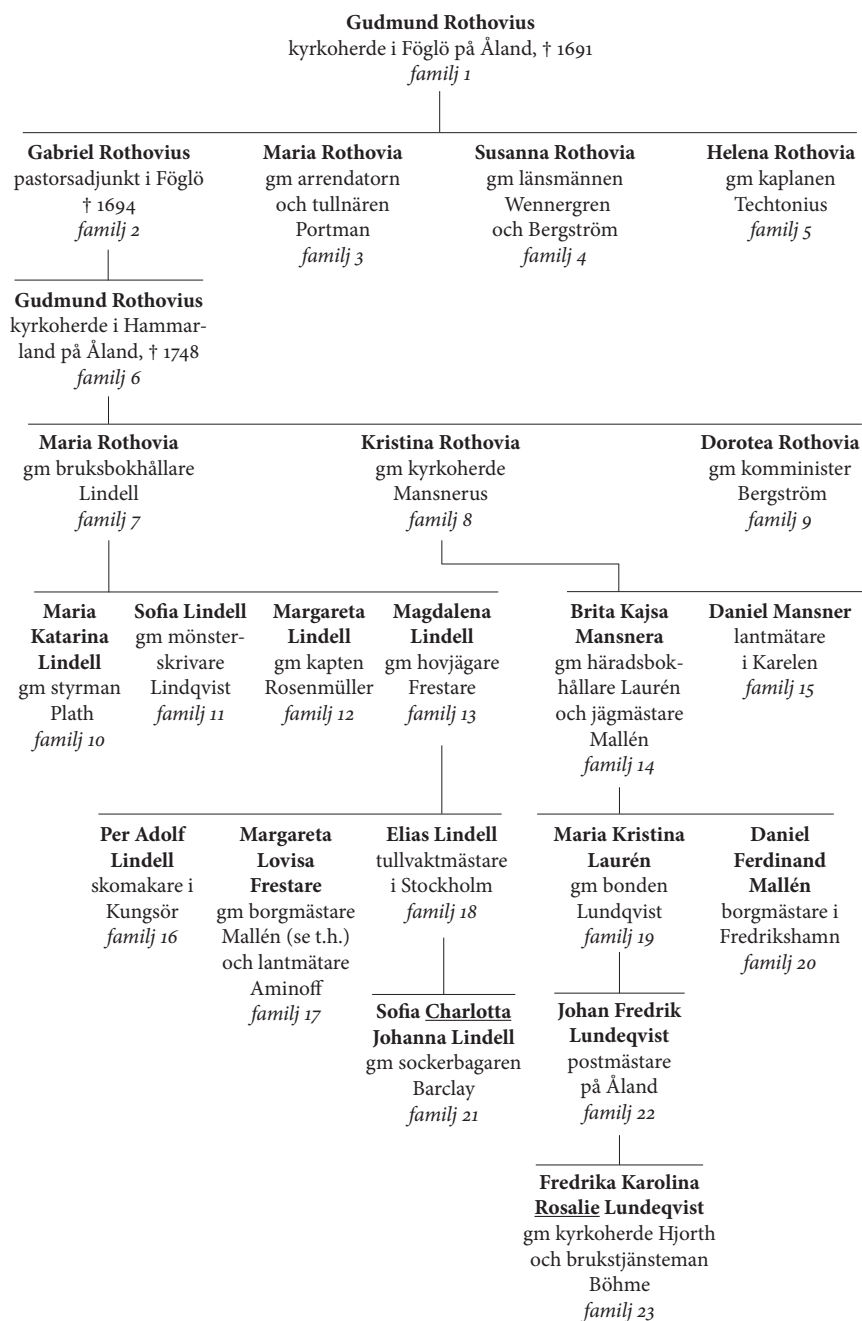
Personer inom det sociala skikt som den här släkten rör sig – ståndspersoner som präster, länsmän, bokhållare och militärer – är ofta mycket rörliga och kan flytta långa sträckor, men är – som tur är – samtidigt relativt lätta att identifiera i källmaterialet eftersom de vanligtvis har släktnamn. Det vill säga: Vet man bara var man ska leta, är det inga problem att identifiera personerna.

Men om man inte vet var man ska leta blir problemen snabbt i det närmaste oöverstigliga. Hur hittar man exempelvis en vagnmakare Elias Lindell med en rimlig arbetsinsats, när det enda man vet är att han levde 1776?

Vid Landsarkivet i Göteborg inleddes redan på 1930-talet arbetet med att göra länsvisa så kallade släktnamnsregister till de äldre kyrkböckerna. Alla personer med andra efternamn än fadersnamn (namn som slutar på -son eller -dotter) har registrerats. Ett sådant urval gör att arbetsinsatsen minskar högst avsevärt, eftersom den absoluta majoriteten av alla som finns noterade i de äldre kyrkböckerna har fadersnamn. Samtidigt är det den mest rörliga och svårångade delen av befolkningen som registreras. Men tack vare sina ovanliga namn kan människorna ändå vanligtvis identifieras i källorna, trots långa flyttningar.

Den släkt som denna artikel handlar om har veterligen inga kopplingar till Västsverige, varför dessa register tyvärr inte har kunnat vara till någon hjälp. Men hade det funnits motsvarande register för de trakter där släkten verkat, hade de utan tvivel varit till stor hjälp och helt säkert kunnat räta ut åtskilliga frågetecken.

Med andra ord: Ett projekt av relativt rimliga proportioner vore att göra släktnamnsregister till kyrkböckerna före år 1800. När kyrkböckerna numera tack vare ArkivDigital, Genline och Svar finns i nästan varje släktforskares dator, skulle det fungera utmärkt som ett volontärarbete, som kunde drivas med en ganska måttlig arbetsinsats av exempelvis Sveriges släktforskarförbund eller Föreningen för datorhjälp i släktforskningen (DIS).

Gudmund Rothovius,¹ död hösten 1691 i Prästgården, Föglö sn. Kyrkoherde i Föglö, bosatt i Prästgården.

Son till bonden Jakob i Norstorp (Hedenstorp), Angelstad sn i Småland, som var bror till biskopen i Åbo Isak Rothovius.² Student i Åbo 1640, collega supremus (lärare) vid Åbo katedralskola 1646, pastor vid Åbo och Björneborgs kavalleriregemente 1651, domkyrkosysselman i Åbo och konsistorienotarie 1655 samt kyrkoherde i Föglö på Åland 1672.

Gift med *Katarina Borgensia*, född 1627 i Björneborg, död i Rosklax, Korpo sn, Åboland (hos dottern Susanna) och begravd 13 maj 1700, dotter till kaplanen i Björneborg och sedermera kyrkoherden i Eura, Sigfridus Matthiae Borg, död 1664, och hans första hustru Karin Sigfridsdotter.³

Barn:⁴

Gabriel Rothovius, död 1694, se familj 2.

Jakob Rothovius. Elev vid katedralskolan i Åbo 1670 och student i Åbo den 18 febr 1671. Han torde vara identisk med den »h:r Gudmundi Rotovj sohn» som begravdes den 10 sept 1671, enligt Åbo domkyrkas räkenskaper.⁵

Isaacus Rothovius, död späd 1663 och begravd 30 nov i Åbo.⁶

Margareta Rothovia. Under rättegången mot systern Elisabet och svågern Erik Portman 1690–91 (se vidare under Elisabet nedan) spelade Margareta en central roll. Hon hade i maj 1690 kommit till kyrkoherden i Lemland och berättat att hennes syster hade fött barn: »Det sägs att drängen Johan är barnafadern, men gud give ej vore värre, och icke bror Erik vore skyldig. Hans mor är redan däröver galen, och vår mor ej bättre.» Svågern Erik Portman försökte förringa hennes vittnesmål: Margareta hade inte kommit över att han inte gifte sig med henne utan valde yngre systern Maria, dessutom visste alla att Margareta var »för mycket begiven på dryck» och därför »illa ansedd».⁷ Margareta bodde 1695 enligt mantalslängden tillsammans med systern Elisabet i Föglö prästgård. Hennes vidare öden är obekanta.

Maria Rothovia, se familj 3.

Susanna Rothovia, se familj 4.

Elisabet Rothovia. Hon anklagades vid tinget i Lemland på Åland den 21 aug 1690 för att fått barn tillsammans med sin syster Marias make, arrendatorn på Haddnäs säteri, Erik Portman, som hon varit i tjänst hos i ett par år. När hon märkte att hon var havande hade

¹ Strandberg 1834, sid. 18, Wilstadius 1946, sid. 29 f, Blomstedt & Matinolli 1963, sid. 75, och Kotivuori 2005, nr 115.

² Wilstadius 1985, sid. 107. I äldre litteratur anges fadern vara bonden Jakob Birgersson i Hornstorp, Angelstad sn, men smålandsforskaren Paul Wilstadius (1905–78), känd som samvetsgrann och pålitlig, uppger alltså – tyvärr utan källhänvisning – fadern som Jakob i Norstorp (Hedenstorp).

³ Kotivuori 2005, nr 373, och Blomstedt & Matinolli 1963, sid. 75.

⁴ Barnen Gabriel, Maria, Margareta, Susanna och Elisabet omtalas i mantalslängderna på 1680-talet som bosatta i föräldrahemmet, Föglö prästgård.

⁵ Kotivuori 2005, nr 2119.

⁶ Wilstadius 1946, sid. 29.

⁷ Man ska nog inte fästa allt för stor vikt vid svågerns nedsättande omdöme; ett annat misshagligt vittne beskylldes han också för att vara mindre tillförlitligt på grund av begivenhet på starka drycker.

Portman ordnat så att hon fördes till Stockholm och inlogerades i en gård på Södermalm. Den 1 maj 1690 födde hon en dotter som döptes i Katarina församling och fick namnet Katarina, men som dog efter någon månad. Som barnafader utpekade hon envist drängen *Johan Sigfridsson*, född i Hummersö, Föglö sn,⁸ som hon hade tjänat tillsammans med på Haddnäs och som sedan blivit båtsman under namnet *Hummelman*. Paret gifte sig också den 27 juli 1690 i Katarina församling i Stockholm. Hummelmans vidare öden är obekanta, förutom att han var närvarande när rättegången inleddes i augusti 1690 på Åland. Paret var uppenbarligen omaka; en skräddarhustru Maria Larsdotter konstaterade under rättegången: »Det var synd att en så vacker flicka, skulle få en så stor ful bondedräng.» Rättegången pågick i drygt ett år innan Ålands häradsrätt till slut avkunnade en friande dom vid tinget i Lemland den 14 sept 1691.⁹ Elisabet Rothovia bodde 1695 på Åland, skriven i Föglö prästgård tillsammans med systemen Margareta.¹⁰ Senare flyttade hon till Åbo, där hon 1699 bodde i änkan Friis' gård tillsammans med systemen Maria. Ännu 1706 ska hon ha bott i Åbo.¹¹ När ryssarna 1713 under det pågående kriget ockuperade Finland flydde hon – liksom många andra – till Sverige och finns upptagen i flyktingförteckningar som styrmansänka från 1713 och ännu 1719.¹² Hennes vidare öden är obekanta.

Helena Rothovia,¹³ se familj 5.

⁸ Han bodde i mitten av 1680-talet enligt mantalslängderna som 'bror' hos bonden Tomas Sigfridsson, död 1694, på Västergård i Hummersö. Föräldrarna var bonden Sigfrid Olofsson och hans hustru Anna på granngården Mellangård, se vidare Skogsjö 2009, familj 1111.

⁹ Rannsakingen utvecklade sig till en maratonrättegång. Allt eftersom nya omständigheter framkom såg rätten sig föranledd att höra ytterligare vittnen. Intrycket blir att man var övertygad om parets skuld, men saknade den avgörande bevisningen och därför fortsatte. Men till slut tvingades domstolen alltså ge upp. Då hade saken behandlats dels i Ålands häradsrätt den 21 aug 1690 (ting i Lemland), 25 aug 1690 (i Föglö), 2 sept 1690 (i Sund) samt vid ett extraordinarie ting den 1 okt 1690 (i Lemland), vidare vid Stockholms södra förstads kämnärsrätt den 25, 27 och 29 okt och 7–8 och 14 nov 1690. Sedan fortsatte rättegången på Åland den 20 febr 1691 (i Lemland) varefter ytterligare rannsakingar gjordes i Stockholm den 22–23, 25 och 27 april 1691 innan målet slutligen avgjordes vid Ålands häradsrätt den 14 sept 1691 på ett ting i Granboda länsmansgård i Lemland, samma plats som det hade inletts på ett drygt år tidigare.

¹⁰ 1695 års mantalslängd (Föglö prästgård).

¹¹ Hjorth 2009, sid. 2–3.

¹² Aminoff-Winberg 1995, nr 1354, 2243, 3267, 4433 och 5698. Det är oklart om 'styrmansänka' syftar på båtsman Hummelman eller om hon senare varit gift med en styrman.

¹³ Till skillnad från systrarna nämns hon inte i mantalslängderna på 1680-talet som bosatt i föräldrahemmet (Föglö prästgård), sannolikt därför att hon då ännu var underårig, och under förra halvan av 1690-talet nämns inte barnens namn i mantalslängderna. Åren 1697–98 finns hon tillsammans med systemen Maria som bosatt i Lemlands prästgård hos kyrkoherden Matthias Johannis, vars avlidna hustru enligt Ålands häradsrätts dombok den 9 mars 1696 var moster till Helena Rothovia.

Gabriel Rothovius¹⁴ (från familj 1), död 1694¹⁵ i Prästgården, Föglö sn. Pastorsadjunkt i Föglö, bosatt i Prästgården.

Elev vid katedralskolan i Åbo 1670 och student i Åbo den 18 febr 1671, pastorsadjunkt i Föglö 1683 (där fadern var kyrkoherde) och biträdande kyrkoherde 1692–93.

Gift 1684¹⁶ med *Kristina Mansnera*,¹⁷ dotter till kyrkoherden i Kumlinge på Åland, Andreas Nicolai Mansnerus, död 1658, och hans hustru Anna Danielsdotter, omgift med kyrkoherden i Kumlinge, Paulus Sigfridi Iheronius, död 1686.¹⁸ Kristina Mansnera gifte om sig 26 okt 1706 i Föglö sn med kaplanen i Eckerö på Åland, Gustav Hamnadius,¹⁹ född 1645 på Hamnö, Kökar sn på Åland, död 26 mars 1734 i Kyrkoby, Eckerö sn, student i Åbo 1656, pastorsadjunkt i Föglö 1680–94 och kaplan i Eckerö 1694. Under stora ofreden (1714–21) levde Hamnadius med familjen – liksom nästan alla andra ålänningar – som flykting i Sverige.²⁰

Barn:²¹

Gabriel Rothoff.²² Elev vid katedralskolan i Åbo den 13 okt 1699 och student i Åbo 1707. Han nämns i de åländska domböckerna som skrivare (tinget i Föglö den 18 sept 1709) och som uppbördsskrivare (tinget i Kumlinge den 12 sept 1711 och i Föglö den 12 mars 1712) och finns i 1713 års mantalslängd upptagen som skrivare hos befallningsman Vilhelm Pihl som bodde på hemmanet Berg, Sund sn. Rothoff levde ännu 17 juni 1714, då han vittnade vid tinget i Saltvik i en tvist mellan en sockenskräddare och länsmannen i Saltvik. Han flydde säkerligen – liksom flertalet ålänningar – till Sverige senare samma år, när ryssarna ockuperade landskapet. Rothoffs vidare öden är obekanta.

Gudmund Rothovius, död 1748, se familj 6.

¹⁴ Kotivuori 2005, nr 2118.

¹⁵ Han återfinns inte i Föglö dödbok. Dödsåret 1694, som återfinns i litteraturen (exempelvis i Blomstedt & Matinelli 1963, sid. 101) torde dock vara korrekt, eftersom han nämns i 1694 års mantalslängd under Föglö prästgård, men änkan året därpå.

¹⁶ Vigselåret 1684 återfinns i litteraturen, exempelvis Henriksson 1989, sid. 100. Det är oklart varifrån uppgiften härrör men den torde vara korrekt; i mantalslängden 1684 (som bör vara upprättad i början av året) återfinns under Föglö prästgård sonen »herr Gabriel» och en »brud» Kerstin. Ordet brud torde i sammanhanget betyda att paret skulle gifta sig inom kort.

¹⁷ Kristina Mansnera anges i Henriksson 1989, sid. 100, ha avlidit 1734, en uppgift som sedan återkommer i Skogsjö 1997, familj 955, men som av allt att döma är felaktig. Årtalet torde vara en sammanblandning med andra makens dödsår. När Kristina Mansnera avled är obekant (möjligen som flykting i Sverige någon gång 1714–22).

¹⁸ Skogsjö 1997, familj 955 och 956.

¹⁹ Kotivuori 2005, nr 1158.

²⁰ Aminoff-Winberg 1995 nr 2415, 3363, 4519 och 6025.

²¹ Arvskifte efter Gabriel Rothovius förrättades i oktober 1706 av vilket framgår att han hade efterlämnat änkan Kristina Mansnera och sönerna Gabriel och Gudmund Rothovius (Ålands domsagas arkiv, bouppteckningar, volym 1, sid. 25).

²² Kotivuori 2005, nr 4988.

Maria Rothovia²³ (från familj 1), död i Rosklax, Korpo sn, Åboland, och begravd 16 dec 1710.

Hon och maken förefaller ha separerat – möjligen omkring 1695 i samband med rättegången om dråpet (se nedan) – och Maria bodde omkring 1697–99 med systern Helena i Lemlands prästgård, varefter hon flyttade till Åbo och bodde 1699 med systern Elisabet i änkan Friis' hus. Elisabet bodde ensam kvar i Åbo 1706, medan Maria flyttade till systern Susanna i Rosklax, där hon avled som änka 1710.

Gift omkring 1685 med *Erik Portman*, son till kaplanen i Kökar på Åland, Ericus Portulinus, född 1626, död 1697, och hans hustru Anna Mårtensdotter Friis, död 1711.²⁴ Erik Portman var att döma av källorna ganska ostadig i sitt leverne. Han bodde ännu 1680 i föräldrahemmet, prästgården på Hamnö i Kökar, men blev senare – oklart mer exakt när – borgare i Nystad. År 1687 var han skriven med hustrun i hennes föräldrahem, Föglö prästgård, och nämns då som »borgaren från Nystad Ericus Portulinus». Sedan var han under några år arrendator av Haddnäs säteri, Lemland sn (nämnd som sådan 1688–90 och som före detta arrendator 1691), och senare en tid tullnär i Nådendal (nämnd som sådan i mars 1695 och som före detta tullnär i september samma år). Han var i livet ännu i augusti 1698, då han var närvarande vid tinget i Föglö och gjorde en överenskommelse med kyrkoherden Daniel Mansnerus. Senare ska han ha bott i Masku sn hos brodern Mårten Portman. – Erik Portman förekommer ofta i domböckerna, också i mer allvarliga sammanhang. Vid tinget i Lemland den 21 aug 1690 anklagades han för att ha gjort sin hustrus syster, Elisabet (Lisken) Rothovia, med barn, men båda frikändes slutligen efter en mycket lång rättegång. Och vid tinget i Kumlinge på Åland den 26 sept 1695 anklagade länsmannen och gästgivaren Simon Henriksson den då före detta tullnären i Nådendal Erik Portman för »mycken oförrätt och våldgästning» när han i mars samma år hade kommit till länsmansgården, bland annat hade han tagit en ny rya, värd 20 daler kopparmynt. Men när tinget hölls satt Portman redan arresterad på Åbo slott. Han hade den 11 maj 1695 blivit anklagad vid rådstuvurätten i Åbo för mord på en student tillsammans med före detta stadsfiskalen Robert Såger. För Såger slutade det med att han avrättades, medan Portman klarade sig med dryga böter.

Makarna hade barn, men ingenting är känt om dem.²⁵

²³ Uppgifterna om henne och maken huvudsakligen sammanställda utifrån Kotivuori 2005 (referenserna till svärfadern Gudmund Rothovius, nr 115, och fadern Erik Portulinus, nr 548) samt Hjorth 2009, sid. 2. Uppgifterna har så långt det varit möjligt kontrollerats i originalkällorna och till viss del också kompletterats med uppgifter hämtade från de åländska mantalslängderna.

²⁴ Kotivuori 2005, nr 548.

²⁵ Vid tinget i Lemland den 21 aug 1690 berättade hennes syster Elisabet att hon legat i samma bänk på Haddnäs som Erik Portmans barn och senare under samma rättegång nämns att barnen hade en preceptor (privatlärare). I källorna omtalas personer med namnet Portman som skulle kunna vara makarnas barn (bland annat Katarina Portman som 1710 gifte sig i Orivesi sn med Henrik Gummerus), men de kan lika gärna vara barn till någon av Erik Portmans bröder (Mårten Portman, Petter Portman, Johan Portman och Nils Portman).

FAMILJ 4

Susanna Rothovia (från familj 1).

Gift 1:o 1695 med *Thol Wennergren*, född 1666, död i Rosklax, Korpo sn, Åboland, begravd 6 maj 1706. Länsman, bosatt i Rosklax.

Gift 2:o 23 april 1707 i Korpo sn med *Lars Bergström*. Länsman, bosatt i Rosklax. När rysarna 1713 under det pågående kriget ockuperade stora delar av Finland flydde många tjänstemän till Sverige, bland dem länsman Lars Bergström. Där vistades han ännu 1717.²⁶ Familjens vidare öden är obekanta.²⁷

Barn i första giftet:

Georgius Wennergren, död i Rosklax och begravd 28 febr 1697, 6 veckor och 6 dagar gammal.

Lisbeta Wennergren, född i Rosklax och döpt 26 dec 1697.

Gabriel Wennergren, född i Rosklax och döpt 28 jan 1700.

Petter Wennergren, född i Rosklax och döpt 3 sept 1702.

Johannes Wennergren, född i Rosklax och döpt 19 febr 1705.

Barn i andra giftet:

Nikolaus Bergström, född 14 febr 1710 i Rosklax.

FAMILJ 5

Helena Rothovia (från familj 1). Hon avled sannolikt som flykting i Sverige under stora ofreden (1714–21).²⁸

Gift ca 1698 med *Johan Techtonius*,²⁹ född 1669, död 15 april 1744 i Klemetsby, Lumparland sn, Åland. Kaplan i Lumparland, bosatt på kaplansbostället Klemetsby nr 3, Åkerkulla. Han var hemma från Nyland och blev student i Åbo 1692/93 och prästvigd den 21 sept 1698. Adjunkt i Lemland 1698 och kaplan i Lumparland 1704. Liksom andra ålänningar flydde han under kriget omkring 1714 till Sverige, men återvände till kaplanstjänsten i Lumparland efter krigsslutet

²⁶ Aminoff-Winberg 1995, nr 5067.

²⁷ I Stockholms stadsarkiv finns en bouppteckning (1746/1:64) upprättad den 23 jan 1746 efter lakejen Petter Wennergren, som hade varit i tjänst hos den franska ambassadören och avlidit den 30 mars 1745 utan bröstarvingar. Han efterlämnade hustrun Magdalena Rolandsdotter Thelin samt avlidna system Elisabet Wennergrens barn med hovsnickaren Anders Mattsson, vilka vistades vid Margretelund i Österåker sn i Roslagen, och avlidne brodern, trädgårdsmästaren Johan Wennergrens fyra barn – Johan Petter 19 år, Anna Maria 17 år, Kristina 12 år och Gabriel 10 år – som bodde »uti Skåne, Farhults socken och Krapperups herrgård» och vilkas mor hette Brita Wretman. Med tanke på det mycket ovanliga namnet Wennergren är det sannolikt att de tre syskonen Petter, Elisabet och Johan Wennergren är identiska med barnen som föddes 1697, 1702 och 1705 i Korpo sn. Att trädgårdsmästaren hade en son med det relativt ovanliga namnet Gabriel styrker också tesen, eftersom såväl en bror som en morbror till Johan Wennergren, född 1705, hette Gabriel. Försök har gjorts att hitta Petter, Elisabet och Johan Wennergren i kyrkböckerna, men utan resultat. Tills vidare får det därför anses obestyrkt att syskonen i bouppteckningen är identiska med länsmansbarnen i Korpo.

²⁸ Nämd i mantalslängderna som hustru till Techtonius före flykten, men inte efter.

²⁹ Kotivuori 2005, nr 3926.

1721. – Omkring 1699–1704 var han bonde på kronohemmanet Granboda nr 5, Nybondas, Lemland sn, men lämnade gården när han blev kaplan.

Barn:³⁰

Stina Techtonia, född 1701 i Granboda, död 1 nov 1769 i Klemetsby. Hon bodde efter flykten med fadern i Klemetsby och stannade kvar på kaplansbolet efter hans död och bodde där tillsammans med faderns efterträdare, den ungefär jämnåriga och ogifte Henrik Lindqvist. Han var också den som efter hennes död uppgav hennes egendom vid bouppteckningen (de hade för övrigt gemensamma släktingar genom att Lindqvists moster hade varit gift med Stinas morbror). Ogift.

Mattias Techtonius, född 6 sept 1704 i Klemetsby. Sannolikt död ung.

Helena Techtonia, född 25 jan 1706 i Klemetsby. Sannolikt död ung.

F A M I L J 6

Gudmund Rothovius³¹ (från familj 2), död 16 febr 1748 i Prästgården, Hammarland sn, Åland. Kyrkoherde i Hammarland, bosatt i Prästgården.

Elev i Åbo katedralskola den 13 okt 1699 och student i Åbo 1707, prästvigd 25 maj 1710, pastorsadjunkt i Hammarland 1710 och kaplan i Eckerö 1712–13. Han flydde – liksom flertalet ålänningar – till Sverige när ryssarna ockuperade landskapet 1714. Flykten skedde tillsammans med hustru och barn i en fyrbordsbåt (en liten båt som inte var avsedd för färder över Ålands hav).³² Rothovius ska sedan ha återvänt till Åland redan i början av år 1715 i sällskap med en annan åländsk präst, Sven Agricola, utrustad med ett ankare vin och 50 daler kopparmynt för att predika och utdela nattvarden bland kvarvarande ålänningar (som knappast var särskilt många). Men redan i slutet av januari verkar Rothovius ha varit tillbaka i Sverige.³³ Kyrkoherde i Hammarland på Åland 1724, prost 1742.

Gift med *Katarina Alm*.³⁴

Barn:³⁵

Maria Magdalena Rothovia, född 1709, se familj 7.

Gustav Rothovius, född i Eckerö sn, döpt 11 okt 1709, sannolikt död ung.

Kristina Rothovia, född 1713, se familj 8.

Dorotea Rothovia, se familj 9.

³⁰ I dottern Stinas bouppteckning, upprättad 22 jan 1770, nämns inga släktingar, vilket tyder på att hon inte hade några efterlevande syskon eller syskonbarn.

³¹ Kotivuori 2005, nr 4989.

³² Dreijer 1970, sid. 76.

³³ Dreijer 1970, sid. 87.

³⁴ Möjligen dotter till postuppsyningsmannen i Grisslehamn, Abraham Alm, och syster till Elisabet Alm, gift med postmästaren i Eckerö på Åland, Lars Jung (se Grape 1951, sid. 117 och 784).

³⁵ Sonen Gustav finns noterad i Eckerö födelsebok, men de andra barnen har inte påträffats i någon födelsebok. Döttrarna nämns däremot i mantalslängderna på 1730-talet som bosatta i föräldrahemmet, Hammarlands prästgård, och deras vigselnotiser har påträffats i charta sigillataverifikationerna (bland landsboksverifikationerna). Hammarland saknar kyrkböcker under en stor del av 1700-talet. Ytterligare en son kan vara den Gabriel Rothovius, som den 11 nov 1741 blev elev i Åbo katedralskola och som 1742–43 ska ha vistats som flykting i Stockholm (Kotivuori 2005, nr 6892).

Maria Magdalena Rothovia (från familj 6), född 1709, död 7 mars 1776 i Björby, Sund sn, Åland.

Hon flyttade som nygift med maken till Marmorbruket, Konungsund sn, Östergötland (där den gröna Kolmårds marmorn hade brutits mer industriellt sedan 1670-talet), men efter makens död drygt tjugofem år senare återvände hon till hembygden på Åland. Åren 1770–72 var madam Maria Lindell skriven bland backstugufolk med dottern Margareta i Hellestorp, Lemland sn (i Lemland bodde systern Kristina). Senare flyttade hon till Sund sn och bodde vid sin död i Björby (grannby till Rosenberg dit dottern Margareta hade gift sig 1774). I bouppteckningen efter Maria Magdalena Rothovia, upprättad den 4 april 1776, nämns en skuld till bonden Daniel Tomasson på Östergård i Björby för hushyra och ved, så förmodligen bodde hon på hyra i något hus på hans gård. Hennes hem verkar ha varit välordnat, och bouppteckningen nämner bland mycket annat flera guldringar, bestick i silver, porslinsallriker, kungliga porträtt i förgyllda ramar och tio våder tapeter samt två marmormortlar, en brun och en svart, säkert minnen från tiden vid Kolmården, liksom flera andliga böcker. Garderoben var imponerande och representerade en fjärdedel av boets hela värde; bland annat var hon ägare till en pudesaijkortel och -kofta som värderades till inte mindre än 72 daler kopparmynt och därmed var hennes dyrbaraste ägodel. Vidare noteras att hon och hennes ogifta dotter Magdalena hade haft en årlig pension om 200 daler silvermynt från civilstatens änkekassa. Hennes döttrar på Åland kostade på sin mor en anständig begravning i hemsocknen Hammarland med ett rejält gravöl; under begravningskostnader noteras i bouppteckningen fem kannor vin, fem lispund kaffebönor, två rullar tobak och tolv tobakspipor, vidare tre lispund russin, tio lispund kanariesocker och åtta lispund sirap samt insaltade gäddor, ett får, salt kött och skinka. Dessutom hade fem mark talg till ljus inhandlats.

Gift 1738 i Hammarland sn med *Elias Lindell*, född 1705, död 27 april 1764 vid Marmorbruket (av svullnad och vattusot), son till komministern i Aspö, Södermanland, *Elias Benedicti Lindelius*, född 1667, död 1707 och hans hustru Brita Maria Schenbeck, omgift 1708 med Israel Molin, född 1681, död 1767, som från 1707 var komminister i Aspö och från 1738 kyrkoherde i Götlunda, Närke.³⁶ *Elias Lindell* var från slutet av 1730-talet och fram till sin död bokhållare vid Marmorbruket.³⁷

Barn:³⁸

Maria Katarina Lindell, född 20 okt 1739, se familj 10.

Dorotea Kristina Lindell, född 9 mars 1741 vid Marmorbruket, död där 21 mars 1742 av mässlingen.

³⁶ Hagström, del I, sid. 284, och del IV, sid. 370–71. I bouppteckningen efter *Elias Lindell*, upprättad 22 maj 1764, omtalas hans barns farbror, kyrkoherden Jonas Molin i Götlunda, vilket bevisar att bokhållaren *Elias Lindell* är identisk med komministersonen *Elias Lindelius* (Mari-Anne Olsson, *Avskrift av bouppteckningsingresser från Björkekinds härad 1751–1835*, sid. 21, stencil). Tack till Bosse Lindwall som kollat dessa källor åt mig!

³⁷ I födelseboken för Konungsund 1737 omtalas en annan bokhållare vid Marmorbruket (Johan Chreiman), och det torde bara ha funnits en bokhållare.

³⁸ Barnen framgår av födelseboken för Konungsund samt av faderns bouppteckning den 22 maj 1764 (Björkekinds härad, Östergötland) och moderns bouppteckning den 4 april 1776 (Ålands häradsrätt).

Eva Stina Lindell, född 4 aug 1742 vid Marmorbruket, död där 4 jan 1756 av »stark uppkastning».

Elias Lindell, född 9 mars 1744 vid Marmorbruket. Enligt moderns bouppteckning 1776 var han vagnmakargesäll.

Sofia Lindell, född 21 dec 1745, se familj 11.

Margareta Lindell, född 16 juni 1747, se familj 12.

Israel Lindell, född i dec 1748 vid Marmorbruket, död där 8 mars 1749.

Regina Lindell, född 8 nov 1750 vid Marmorbruket, död där och begravd 9 juni 1751.

Johannes Lindell, född 1 nov 1752 vid Marmorbruket, död där 12 dec 1752.

Gudmund Lindell, född 4 mars 1755 vid Marmorbruket. I moderns bouppteckning 1776 nämns han som styrman och i svågern Peter Plaths bouppteckning 1781 omnämns en skuld till ankans bror, sjömannen Gudmund Lindell.

Magdalena Lindell, född 14 mars 1758, se familj 13.

FAMILJ 8

Kristina Rothovia (från familj 6), född 1713, död 10 sept 1785 i Skag, Lumparland sn (av ålderdom och bröstfeber).³⁹

Hon var vid sin död bosatt hos dottern Brita Kajsa och mågen, jägmästare Mallén i Skag.

Gift 25 nov 1736 i Hammarland sn med *Daniel Mansnerus*,⁴⁰ född 28 okt 1702 i Prästgården, Föglö sn, död 9 nov 1765 i Prästgården, Lemland sn, och begravd i koret i Lemlands kyrka, son till pastorsadjunkten i Föglö och sedermera kyrkoherden i Lemland, Paulus Danielis Mansnerus, född 1673, död 1738, och hans hustru Brita Torpandra, född 1673, död 1746. Daniel Mansnerus blev elev i Åbo katedralskola 8 sept 1722, student i Åbo 1725 och filosofie magister 4 juli 1732. Han verkade sedan som pastorsadjunkt i Lemland och utnämndes 19 dec 1739 till kyrkoherde där efter fadern.

Barn:

Brita Kajsa Mansnera, född 30 aug 1737, se familj 14.

Gudmund Mansnerus, född 19 dec 1742 på Djursholms herrgård, Danderyd sn, Uppland,

³⁹ Dödsnotisen återfinns i Lemlands dödbok (Lumparlands moderförsamling).

⁴⁰ Kotivuori 2005, nr 5484, och Mallén 1792, sid. 21–22. Malléns biografi på latin över morfadern lyder i översättning av Urban Sikeborg: »född år 1702, erhöll privat undervisning till dess att han hade gjort sådana framsteg i sina bokliga studier, att han år 1725 kunde inskrivas vid Åbo akademi. Här utmärkte han sig likaså med två dissertationer, vilka framlades i offentlighetens ljus: den ena, *De cultu Dei externo* [Om den yttre formen av gudsdyrkan], med Björklund som preses, trycktes år 1731; den andra, *Sapiens Stoicorum* [Stoikernas vishetsideal], med Hassel som preses, trycktes 1732, båda i oktavformat. Genom denna prestation vann han den 11 juli sistnämnda år de högsta hedersutmärkelserna i filosofi. Han prästvigdes år 1733[!], och den 25 november 1736 gifte han sig med den dygdädra jungfrun Christina Rothovia, dotter till kyrkoherden i Hammarland. Efter den älskade faderns bortgång och med de lemländska sockenbornas enhälliga bifall, vilket den allranådigste konungen godkände den 19 december 1739, befordrades han till ämbetet som kyrkoherde. Inte långt därefter tvingades han dock fly till Sverige på grund av fiendens angrepp [ryssarnas ockupation av Finland 1742–43]. Därefter utsågs han till att predika vid det kyrkomöte som skulle hållas i Åbo år 1746, men på grund av biskopens sjukdom och påföljande död tilläts det honom inte att ombesörja de uppgifter som ålagts honom. Han avled år 1765.»

död där 15 mars 1743. Anledningen till att han föddes i Danderyd utanför Stockholm var att föräldrarna, liksom många andra ståndspersoner på Åland, hade tagit det säkra före det osäkra och flytt till Sverige sedan ryssarna i augusti 1742 hade intagit Åbo under det pågående kriget.⁴¹

Daniel Mansner, född 3 juni 1744, se familj 15.

FAMILJ 9

Dorotea Rothovia (från familj 6).

Gift 1738 i Hammarland sn med *Johan Bergström*.⁴² Komminister i Häggeby, bosatt i Nederhassla, Häggeby sn, Uppland. Han var son till en nämndeman i Gamla Uppsala. Student i Uppsala 21 mars 1728, prästvigd 1734 och samma år pastorsadjunkt i Sund på Åland och 1736 i blivande hustruns hemförsamling Hammarland samt komminister i Häggeby 1737. *Upsala ärkestifts herdaminne* från 1843 citerar ett protokoll från 1748, där det framgår att Bergström var en problematisk person: »Pastor loci (kyrkoherden härstädes) giver vid handen hurusom dess komminister 1:o icke brukar nog försiktighet i dess predikningar, 2:o beträffande dess allmänna leverne, att även därmed står rätt illa till, varav både pastor och församlingen tid efter annan stor oro och förargelse måste erfara, i det han av åtskilliga laster och odygder gjort sig i hela orten bekant och illa luktande, såsom genom fylleri, sin nästas och församlingens förklenande, genom lösaktigt tal, tråtor, slagsmål, otukt och lättfärdighet, vilket sista flera gånger existerat i försök, även sistlidne bönsöndag om aftonen, sedan han själv om dagen predikat, och eftermiddagen med drickande förött hos en bonde, varpå han ett skamligt försök gjorde till otukt med bondens hustru, vilket utom hustruns angivande med trenne vittnen bevisas kan m.m.» Vid undersökningen befanns anklagelserna riktiga och hovrättens avsättningsdom verkställdes i domkapitlet den 28 mars 1750. Bergström försörjde sig sedan med barnundervisning i Maria församling i Stockholm. Sedan han upptett bevis om ett skickligt leverne återfick han 1752 prästämbetet och blev nådärspäst vid Boo kapell (i Värmdö öster om Stockholm). Men i en predikan uppväckte han genom flera uttryck sådan förargelse att de flesta gick ut ur kyrkan. Han försvarade sig med att han av Gud på den stunden blev hemsökt av svåra andliga anfäktningar och frestelser för sitt övermod, att före predikan omtala för flera att den skulle bli dräplig. Konsistoriet förbjöd honom vidare tjänstgöring i Boo. Han blev 1762 för dryckenskap, slagsmål, sabbatsbrott med mera än en gång avsatt från sin tjänst.⁴³

Barn:⁴⁴

Gudmund Bergström, döpt 15 april 1739.

Katarina Magdalena Bergström, döpt 28 maj 1740.

Johanna Bergström, döpt 26 juli 1741.

⁴¹ Andersson 1949, sid. 2. Se också not 40.

⁴² Fant & Låstbom, del 2 (1843), sid. 136 (kallas där Hans Bergström), och Kotivuori 2005, nr U695.

⁴³ Familjen har sökts i Boo kyrkböcker med klen resultat; enda spåret är att »kommministern Bergström» finns noterad som fadder åt ett barn döpt i mars 1753. Detta torde ändå bekräfta att familjen – eller åtminstone Bergström själv – en tid vistades i Boo. Hans vidare öden är obekanta.

⁴⁴ Barnen återfinns i Häggeby födelsebok utan uppgift om var i församlingen familjen bodde, men av en bevarad husförhörslängd från 1740-talet framgår att familjen bodde i Nederhassla. Häggeby saknar dödbok, varför det är oklart vilka barn som dog i späda ålder (men med tanke på barnens namn bör åtminstone dottern Katarina Magdalena ha dött som liten).

Katarina Bergström, döpt 28 nov 1742.

Adriana Maria Bergström, döpt 5 aug 1745, död några veckor gammal.

Magdalena Bergström, döpt 16 jan 1748.

Lovisa Ulrika Bergström, född 27 april 1749, död 29 april 1749.

FAMILJ 10

Maria Katarina Lindell (från familj 7), född 20 okt 1739 vid Marmorbruket, Konungsund sn, Östergötland, död 4 febr 1814 på Rosenberg, Sund sn, Åland (av håll och styng).

Hon bodde på ålderdomen, från omkring 1799, hos systemen, änkefru kaptenskan Greta Rosenmüller i Rosenberg. Enligt Åbo allmänna tidning den 4 okt 1814 hade änkefru Plath muntligen testamenterat all sin egendom till systerbarnen Lovisa Frestare och Elias Frestare (senare Lindell). Barnen hade bott på Rosenberg med sina två mostrar, änkefruarna Rosenmüller och Plath.

Gift med styrmannen *Peter Plath*,⁴⁵ bosatt i Stockholm, som avled den 26 okt 1780 på en utrikes sjöresa.⁴⁶

Makarna efterlämnade inga barn.

FAMILJ 11

Sofia Lindell⁴⁷ (från familj 7), född 21 dec 1745 vid Marmorbruket, Konungsund sn, Östergötland, död 22 aug 1776 i Stockholm (Svea artilleriregemente).

Gift 11 sept 1768 i Stockholm (Svea artilleriregemente) med *Lars Lindqvist*, född 9 sept 1739 i Stockholm (Svea artilleriregemente), död där 3 juni 1775 (av lungsot), son till fältväbeln vid Svea artilleriregemente, tidigare postiljonen i Eckerö på Åland, Erik Lindqvist, född 12 okt 1708 på Hamnö, Kökar sn, Åland, död 23 aug 1767 i Stockholm (Svea artilleriregemente), och hans hustru, postmästardottern Birgitta Jung, född ca 1712 i Storby, Eckerö sn. Lars Lindqvist var mönsterskrivare vid Svea artilleriregemente och bosatt i Stockholm.

Barn:

Maria Sofia Lindqvist, född 4 nov 1768 i Stockholm (Svea artilleriregemente), död där 23 febr 1770 (av smittkoppor).

⁴⁵ Namnet skrivs omväxlande *Plath* och *Plate* (Plath exempelvis i Peter Plaths bouppteckning, medan systemen Sigrid Maria kallas Plate i Marstrands kyrkböcker). Också andra stavningar, som *Platé* och *Plathe*, har påträffats.

⁴⁶ Han efterlämnade enligt bouppteckningen (1781/2:182, Stockholms stadsarkiv) – förutom hustrun – sin mor Elisabet Tursson, änka efter avlidne kofferdikaptenen Henrik Plath, samt systemen Sigrid Maria Plath (född ca 1734 i Stockholm), gift 9 okt 1755 i Stockholm (Katarina) med sedermera borgaren och handelsmannen i Marstrand Johan Gebardt (Gebhardt), och avlidna systemen Anna Elisabet Plath (född 12 febr 1737 i Stockholm, död 10 april 1768 i Söderhamn) som varit gift med vice borgmästaren, postförvaltaren och tullinspektorn i Söderhamn, Olof Warg, och efterlämnat en dotter Maria Kristina Warg (född 4 april 1768 i Söderhamn).

⁴⁷ Uppgifter om henne och hennes familj benäget meddelade av släktforskaren och författaren Bertil Lindqvist, Mariehamn.

Margareta Lindell (från familj 7), född 16 juni 1747 vid Marmorbruket, Konungsund sn, Östergötland, död 13 febr 1814 på Rosenberg, Sund sn (av håll och styng).

Gift 3 dec 1774 i Lemland sn med *Hans Karl Rosenmüller*,⁴⁸ född 10 nov 1724 i Rimito sn, Egentliga Finland, död 6 okt 1789 på Rosenberg (av slag), son till kaptenen Karl Gustav Rosenmüller, född 1689, död 1745, och hans hustru Anna Helena Hiolman, född ca 1686, död 1736. Hans Karl Rosenmüller blev volontär vid amiralitetet 1744, brandvaktmästare vid brandvakten i Stockholm den 30 juli 1751, fältväbel vid Södermanlands regemente den 23 febr 1759, livdrabant den 30 juni 1760 och löjtnant den 13 aug 1766 samt erhöll den 7 maj 1767 kaptens avsked. Han gifte sig första gången den 7 okt 1750 i Stockholm (Nikolai) med *Klara Aurora Puke*, född 28 aug 1719 i Klinte sn på Gotland, död 16 maj 1772 på Strömsholms slott, Kolbäck sn, Västmanland (av lungсот). I dödboken noterade prästen att hon var dotter till tullöverinspektoren Mattias Puke och hans hustru Birgitta Petre samt att hon efter faderns död 1728 hade flyttat med modern och syskonen till Stockholm. Senare flyttade hon med maken till Åland. Men 1766⁴⁹ blev hon äldfru på Strömsholms slott och flyttade dit från Åland. Året innan hon dog, 1771, erhöll hon domkapitlets skiljobrev från maken »för någon dess otrohet», som prästen uttryckte saken. Hon hade fått tre barn med Rosenmüller, men alla dog unga före modern.

Karl Rosenmüller och hans första hustru hade i slutet av 1750-talet överflyttat till Åland, där de bosatte sig på enstaka kronohemmanet Håkanböle i Sunds socken. Anledningen till att de slog sig ner på Åland är obekant. Rosenmüller uppskattade av allt att döma inte gårdens något rustika namn Håkanböle, utan döpte om den till Rosenberg, säkert med det egna efternamnet som inspiration.⁵⁰ Kort före sin död blev Rosenmüller gårdens ägare sedan kammarkollegiet den 22 jan 1789 hade överlåtit äganderätten för skatterättsfordringar.⁵¹ Rosenberg ärvdes sedan av hans änka Margareta som i sin tur den 5 okt 1812 testamenterade den till systern Magdalenas dotter Margareta Lovisa Frestare.⁵²

Under kriget 1808–09 inkvarterades den sjuttonårige fänriken August Edvard Lillienstierne (1791–1879) på Rosenberg. Långt senare, 1875, utgav han sina memoarer *En åttioårigs minnen*, där han kort beskriver gården. Han hade anlänt till Åland en natt i slutet av november 1808 och tillbringat första natten i en bondgård, där han blivit väl omhändertagen. Sedan fortsätter han: »Om morgonen erhöles ordentlig inqvartering och jag skjutsades af min värd 5 mil innan jag kom till mitt qvarter, Rosenberg i Sunds socken. Tvenne systrar, enkefruarne Rosenmüller och Plate, egde nämnda lilla vackra egendom. De hade ett par broderbarn hos sig neml. en flicka om 16 och en gosse om 9 år, hvilka voro från Stockholm, der fadren var perukmakare⁵³; med dessa hyggliga unga varelser roade jag mig på lediga stunder och de beskedliga gamla gummorna omhuldade mig på bästa sätt så att jag jemförelsevis hade det trefligt. Också hade min trogne Kämpe all möda ospard för att göra mig väl känd på stället. Gumman Rosenmüller, så som den egentliga värdinnan, gaf jag som oftast smeknamnet mamma, och med flickan

⁴⁸ Elgenstierna, del VI, sid. 502.

⁴⁹ Elgenstierna, del VI, sid. 502, anger istället 31 aug 1764.

⁵⁰ I kyrkboken den 25 okt 1759 finns en notering att en piga i Rosenberg, »före detta Håkanböle», hade fått en dotter.

⁵¹ 1795 års jordebok för Åland. Ålands landskapsarkiv.

⁵² Ålands häradsrätts bouppteckningar 10 mars 1814, Ålands landskapsarkiv.

⁵³ Barnen var, trots att uppgifterna inte riktigt stämmer (den gamle militärens minne svek väl), systern Magdalenas barn Lovisa, född 1794, och Elias, född 1798.

valsade jag ofta omkring hvarvid vi båda sjöngo. Vid jultiden ökades inqvarteringen med 2:ne officerare, J.I. von Döbeln vid Westgöta-Dals reg:te och Hökkenberg vid Lifgrenadier-reg:tet, hvilken senare var sjuk. Jag kommenderades att hafva öfverinseendet vid ett sjukhus, Bärböhle, som sköttes af en doktor Lennartson (sedermera stadsläkare i Lidköping) med biträde af underläkare Östenberg. Min vän Mentzer blef äfven kommenderad till Bärböhle, och detta gjorde att vi ofta råkades. Jag skjutsades hvarje dag dit af gummornas åbo och åtog mig deremellan att på lediga stunder, mot en ringa ersättning, inköra en ung häst åt bonden. Sedan jag med Kämpes tillhjälp fått hästen skodd och en släda i ordning, körde jag hvarje dag med den unga hästen, först till sjukhuset och sedan till kamraterna, hvilka oftast uppehöll sig på en kungsgård Thosarby eller på värdshuset Godby, dit källarmästaren, som var Stockholmare, hade fört flera unga vackra flickor för uppassningen. Den vanliga serveringen på aftonen bestod af äggtoddy, som vi sjelfva tillagade af rom, socker och ägg samt vatten förstås. Denna dryck började smaka äfven mig, så att jag köpte rom och socker som jag medtog till Rosenberg. Mina dervarande kamrater, fändrikarne von Döbeln och Hökkenberg läto sig väl smaka, hvarföre äfven för deras räkning hemtades dylik requisita. Hökkenberg tillfrisknade snart och då började vi roa oss med att spela kort, trädkarl vanligast; pointen var alltid låg, men spelet muntert och äggtoddy dracks alltemellanåt.»

F A M I L J 13

Magdalena Lindell (från familj 7), född 14 mars 1758 vid Marmorbruket, Konungsund sn, Östergötland, död 10 nov 1810 på Rosenberg, Sund sn, Åland (av diarré).

Efter makens död flyttade hon med de yngre barnen till Åland och bodde på Rosenberg tillsammans med sina äldre systrar Maria Katarina och Margareta.

Gift med *Hans Adolf Frestare*,⁵⁴ född 7 jan 1746 i Sörby, Almby sn, Närke, död 11 dec 1803 på Kungsör, Kung Karl sn, Södermanland, son till kornetten Petter Frestare, född 1685, död 1755, och hans hustru Maria Elisabet Kling, född 1717, död 1787. Hans Adolf Frestare var hovjägare samt uppges 1772 vara älg- och björnvaktare vid Stockholms djurgård. Studerade liksom brodern Johan Gustav vid Örebro skola och är upptagen i katalogen 1756. Enligt bouppteckningen ägde han hus och åbyggnad bestående av en byggnad om trenne rum med vind under näver och torvtak, en bod, ett stall med fähus och foderlada jämte stängsel kring vretar och täppor belägna på prästbolets grund, uthusen gamla och till flyttning odugliga.

Barn:⁵⁵

Gustava Maria Magdalena Frestare,⁵⁶ född 15 nov 1780 på Kungsör. Hon bodde 1800 i Stockholm (Klara), likaså 1811 då hon var skriven i kvarteret Kajan I som piga hos fröken Lovisa Carleson. År 1815 bodde hon i Klara nedre och flyttade följande år till Sund sn på Åland och därifrån till Lumparland sn, där hon bodde på Skag med syskonen Lovisa och Elias. Hösten 1819 återvände hon till Sverige och har påträffats 1825 i Stockholm (Klara). Hennes vidare öden är obekanta.

Per Adolf Lindell, född 18 maj 1783, se familj 16.

⁵⁴ Hallgrim 1947, sid. 19.

⁵⁵ Tilltalsnamnen framgår av bouppteckningen efter modern (2 dec 1811, Ålands häradsrätts arkiv, Ålands landskapsarkiv), där barnen omtalas som Per, Johan och Elias samt Gustava och Lovisa.

⁵⁶ Hallgrim 1947, sid. 19.

Karl Gustav Frestare, född 6 juni 1786 på Kungsör. Han bodde 1805 som skräddarlärling i Stockholm (Klara), men avled före modern (nämns inte i hennes bouppteckning 1811).

Johan Fredrik Frestare, född 20 aug 1789 på Kungsör. Flyttade 1805 från Kung Karl sn till Sund sn på Åland och 1806 vidare till Stockholm, där han dock inte har påträffats.⁵⁷ Han omnämns som omyndig i moderns bouppteckning 1811.

Margareta Lovisa Frestare, född 7 mars 1794, se familj 17.

Elias Lindell, född 27 juni 1798, se familj 18.

F A M I L J 14

Brita Kajsa Mansnera (från familj 8), född 30 aug 1737 i Prästgården, Lemland sn, död 26 juni 1811 i Skag, Lumparland sn, Åland (av gikt och bröstplågor).

Hennes första make, Karl Fredrik Laurén, anhöll 1760 att få lösa in utjorden Skag, vilket han också fick.⁵⁸ Skag låg invid det natursköna Lumparsund och där fanns sedan tidigare ett torp som beboddes av familjen som skötte färjan över sundet. Laurén avled redan året därpå och hann sannolikt aldrig ta Skag i besittning på allvar. Stället ärvdes av hustrun och barnen, och det var hon som tillsammans med sin andra make, Israel Jakob Mallén, kom att bebygga Skag och skapa den lantliga idyll som senare mötte provinsialläkaren Fredric Wilhelm Radloff. »Skag är en utjord utan mantal, som likväl är försedd med vacker åbygnad af träd, och en nyligen anlagd Trädgård. Belägenheten af detta ställe vid Lumparsund, är ganska behaglig», noterade han i sin 1795 utgivna bok *Beskrifning öfver Åland*. Familjen Mallén förefaller att ha bott i Skag från omkring 1770, och efter makens död bodde Brita Kajsa Mansnera kvar där med sonen Karl Adolf. De skötte gården och även färjhållningen över det närbelägna Lumparsund (mellan modersocknen Lemland och kapellet Lumparland), som till en början gick i änkefruns namn. Hon klagade över dyra kostnader och fick igenom att kapellborna om hösten skulle erlägga tre kappor riad råg från varje helt hemman och sammaledes i proportion av de mindre hemmanen. För detta fick de fri fart över sundet. Andra skulle – enligt ett avtal från 1790 – genast vid ankomsten till stranden, före överfarten, betala 1 skilling för varje person, 3 för en häst, 2 för en vagn med fyra hjul samt 1 skilling för kärra eller schäs. För återresan skulle samma avgifter erläggas. År 1803 förefaller sonen Karl Adolf ha övertagit ansvaret för resandes och vägfärdandes förande över sundet.⁵⁹

Gift 1:0 med *Karl Fredrik Laurén*, född 26 juni 1730 i Ulvsby sn, Satakunda, Finland, död i Lemlands prästgård, begravd 11 febr 1761 »i korgraven» i Lemlands kyrka, son till länsmannen i Laitila, Georg Laurén, född 1699, död 1748, och hans hustru Maria Kristina Jordan, född 1699, död 1773.⁶⁰ Häradsbokhållare, bosatt i Prästgården, Lemland sn.

Gift 2:0 ca 1766 med *Israel Jakob Mallén*,⁶¹ född 20 mars 1737 i Helsingfors,⁶² död 15 dec 1787 i Skag (av andtappa och vattusot), son till sedermera kyrkoherden i Jämsä, Jakob Mallén, död 1751, och hans hustru Maria Grundström, död 1800. Student i Åbo 1751, volontär vid Cronhielms regemente 1755, rustmästare där samma år och senare furir; förare vid Västgöta-Dals

⁵⁷ Hallgrim 1947, sid. 21.

⁵⁸ Eklund 1995, sid. 9.

⁵⁹ Eklund 1995, sid. 11.

⁶⁰ Walta 2005, sid. 299 f.

⁶¹ Samzelius 1915, sid. 128, och Kotivuori 2005, nr 7592.

⁶² I födelseboken endast Israel, men senare kallas han vanligtvis Israel Jakob (eller Jakob Israel).

regemente 9 okt 1761 och fänrik där den 24 okt samma år (kunglig konfirmation 21 sept 1764). Han erhöll avsked 21 dec 1764 men står kvar i rullorna som konstituerad fänrik med förares indelning till och med 1773. Hejderidare (jägästare) på Åland 2 april 1770⁶³ och togs från 1773 uteslutande i anspråk för denna tjänst. Mallén deltog i pommerska kriget. Han reste till Pommern i augusti 1757 och tjänstgjorde vid fortifikationen, men blev tillfångatagen och utväxlades den 1 juli 1761. Han togs åter tillfångavid Neuensund den 18 sept 1761, men blev strax »ransonerad» (utväxlad eller friköpt), varefter han 1762 bevistade vinterkampanjen i Mecklenburg och deltog i stormningen av och belägringen i Malchin. Han återvände till Finland och erhö11 24 jan 1764 kunglig permission att bli kvar där ytterligare ett halvår.

Barn i första giftet:

Maria Kristina Laurén, född 12 april 1760, se familj 19.

Fredrika Katarina Laurén, född 4 juli 1761 i Lemlands prästgård, död där 11 april 1762.

Barn i andra giftet:

Maria Karolina Mallén, född 28 mars 1767 i Lemlands prästgård, död ung.⁶⁴

Karl Adolf Mallén, född 22 juni 1768 i Lemlands prästgård, död ogift 11 juli 1812 i Skag (av lungsot). Fänrik. Han bodde på hemgården Skag tillsammans med modern, och de skötte också färjhållningen över Lumparsund. Bouppteckningen efter honom visar att Skag vid hans död var relativt burget. Där upptas bland annat ett fickur av guld med pärlor, värderat till 40 rubel silver, hälften i galeasen Nordstjernen (100 rubel) och fem hästar (92,50 rubel). Den fasta egendomen utgjordes av 9/20 i utjorden Skag med åbyggnader och väderkvarn samt hälften av skattehemmanet Rörstorp nr 3, Lemland sn. Tillgångarna uppgick till totalt 1.356 rubel silver och skulderna till drygt 217 rubel.

Daniel Ferdinand Mallén, född 26 april 1771, se familj 20.

Gustav Magnus Mallén, född 20 aug 1773 i Skag, död där 10 okt 1773.

Fredrika Lovisa Mallén, född 29 sept 1775 i Skag, död där 18 april 1779 (av smittkoppor).

FAMILJ 15

Daniel Mansner⁶⁵ (från familj 8), född 3 juni 1744 i Prästgården, Lemland sn, död 13 aug 1782 (av lungsot) i Vaahtola, Sankt Johannes sn, Karelen (söder om Viborg i nuvarande Ryssland). Revisionsinspektör, bosatt i Vaahtola.

Student i Åbo 1 maj 1762. Lantmäteriexamen 1764, vice lantmätare på Åland 1766 och revisionsinspektör i Viborgs län 1768.

Gift 9 jan 1769 i Elimäki sn med *Maria Kristina Backman*, född 1749, död 1826. Omgift 6 juli 1785 i Sankt Johannes sn med Erik Johan Lindblad,⁶⁶ född 15 mars 1760 i Åbo, död 1796 i Parikkala sn, Karelen, kaplan i Sankt Johannes och från 1793 i Parikkala.

Barn (födda i Vaahtola):⁶⁷

Kristina Konstantia Mansner, född 9 jan 1773.

⁶³ Hejderidare enligt Samzelius 1915, sid. 128, men tituleras i de åländska kyrkböckerna jägmästare; han nämns som sådan redan när sonen föddes i juni 1768, så tydligen upprätthöll han tjänsten också innan han enligt Samzelius erhö11 fullmakt den 2 april 1770.

⁶⁴ Hon omtalas inte i faderns bouppteckning, upprättad 17–18 mars 1788 (Ålands landskapsarkiv). Lemland saknar dödbok för åren 1766–79.

⁶⁵ Kotivuori 2005, nr 8371, Ekstrand 1896–1903, nr 2695, och Lagus, del 2 (1895), sid. 146.

⁶⁶ Kotivuori 2005, nr 9861.

⁶⁷ Vad som händer dessa barn har tiden inte räckt till att närmare reda ut.

Rabbe Gottlieb Mansner, född 10 maj 1774, död 24 aug 1774 i Ristmäki, Sankt Johannes sn.
Kristina Elisabet Mansner, född 5 aug 1775. Gift 1:o 18 dec 1794 i Sankt Johannes sn med
Henrik Lillfors,⁶⁸ född 1770, död 19 sept 1796 i Sankt Johannes, kaplansadjunkt där. Senare
omgift.

Daniel Ferdinand Mansner, född 2 dec 1776, död 9 mars 1777 i Vaahtola.

Agata Perpetua Mansner, född 2 juli 1778, död 18 nov 1855 i Vaahtola. Ogift.

Gustav Adolf Mansner, född 13 mars 1781, död 12 jan 1818 i Vaavoja, Hiitola sn, Karelen (i
nuvarande Ryssland). Vice pastor i Hiitola. Gift med *Sofia Kristina Schwindt*.⁶⁹

FAMILJ 16

Per Adolf Lindell⁷⁰ (från familj 13), född 18 maj 1783 på Kungsör, Kung Karl sn, Södermanland, död där 12 april 1839. Skomakare.

Han flyttade till Ångermanland och var omkring 1810 fördubblingsbåtsman i Oxböle, Nätra sn, under namnet Gård, men blev runt 1812 skomakare och antog istället namnet Lindell (moderns släktnamn). Omkring 1815 återflyttade han till hemsocknen och bodde som skomakare på Kungsör i gård nr 61 och från 1837 i gård nr 38. Där noteras han omväxlande med efternamnen Lindell och Frestare.

Gift med *Anna Svedberg*, född 1783 i Arnäs sn,⁷¹ död 12 april 1840 på Kungsör.

Barn:

Erik Petter Lindell, född 28 mars 1809 i Nätra sn. Han var omkring 1830 lärning hos ett par schatullmakare Lindell i Köping, men är sedan antecknad som sjöman med noteringen »borta utan betyg ett par år». Han torde ha avlidit före föräldrarna.⁷²

Magdalena Gustava Lindell,⁷³ född 5 nov 1812 i Oxböle, Nätra sn, död ogift 26 jan 1892 i Dråsa Norrgård, Tjällmo sn, Östergötland. Flyttade hösten 1834 från Kungsör till Stockholm. Bodde först i Maria församling, 1836 i Nikolai församling, där hon var piga hos magister Fahlcrantz i kvarteret Cadmus nr 2, nästa år åter i Maria församling hos kofferdikapten Per A. Bohman i kvarteret S:a Maria nr 4 vid S:t Paulsgatan. Flyttade 1840 eller 1841 till Tjällmo sn och var skriven i Stora Yxhult, först vid gården och sedan i Nytorpet på dess ägor, tills hon på 1850-talet överfördes till »socknen» (»löslistan») och 1856 därifrån till Dråsa Norrgård. Vid sin död var hon skriven i socknens fattighus. Barn: *Gustav Oskar*, född 1 jan 1843 i Stora Yxhult, levde hos modern på 1850-talet, vidare öden obekanta, och *Amanda*, född 31 juli 1858 i Dråsa, död där 12 dec 1874 (av lungrot).

Anna Sofia Lindell, född 28 aug 1814 i Bergom, Nätra sn. Hon är upptagen hos föräldrarna på Kungsör 1830–31, flyttade till Stockholm 1835 och återkom till Stockholm via Färentuna sn 1844 och bodde fram till 1863 omväxlande i Katarina, Klara, Maria och Nicolai församlingar.

⁶⁸ Kotivuori 2005, nr 10555.

⁶⁹ Makarna hade flera barn, bland dem Rafael Fredrik Mansner, född 1809, död 1857, lärare vid högre elementarskolan i Fredrikshamn (Kotivuori 2005, nr 14580).

⁷⁰ Hallgrim 1947, sid. 21 f.

⁷¹ Hallgrim 1947, sid. 21, har försökt hitta henne i Arnäs, men misslyckats.

⁷² I dödsnotiserna för såväl fadern som modern anges att de efterlämnade endast tre barn. Han nämns inte heller i moderns bouppteckning.

⁷³ Hallgrim 1947, sid. 21. Tack till Eva Dahlberg, Jönköping, som letat fram ytterligare uppgifter om henne i Tjällmo.

Sistnämnda år flyttade hon till Brännkyrka, där hon dock ej påträffats. Vid utflyttningen dit var hon ogift.⁷⁴

Stina Lovisa Lindell, född 29 mars 1818 på Kungsör, död där 25 dec 1829 (av frossa).

Maria Katarina Lindell, född 14 mars 1821 på Kungsör. Hon bodde hos föräldrarna på Kungsör och flyttade 1840 sedan de hade avlidit till Stockholm (Maria) och var 1841 anställd som piga hos sadelmakaren Gerle i kvarteret Guldfjädern mindre nr 2 och 1845 hos kofferdikaptensänkan Henriette Böst, också i Maria församling.⁷⁵ Hon har sedan påträffats 1850 som bosatt vid Glasbruksgatan på Södermalm i Stockholm (Katarina), då hon vid mantalsskrivningen titulerade sig »parapluisömmerska».⁷⁶ Hennes vidare öden är obekanta.

F A M I L J 17

Margareta Lovisa Frestare⁷⁷ (från familj 13), född 7 mars 1794 på Kungsör, Kung Karl sn, Södermanland, död 20 nov 1859 i Ahola, Valkeala sn, Finland.

Hon flyttade som barn till Åland och bodde hos två barnlösa mostrar, änkefruarna Rosenmüller och Plath, på egendomen Rosenberg i Sunds socken och blev också upptagen som fosterdotter. Änkan Rosenmüller, som var ägare till Rosenberg, testamenterade hela sin egendom till Lovisa, medan änkan Plath testamenterade sin egendom till Lovisa och hennes bror Elias. Några år efter mostrarnas död, 1817, flyttade Lovisa från Rosenberg till gården Skag, Lumparland sn (Åland), som innehades av hennes blivande man, och 1820 i samband med vigseln till Fredrikshamn. På Skag bodde hon tillsammans med systemen Gustava och brodern Elias.

Gift 1:o 25 aug 1820 i Fredrikshamns svenska församling⁷⁸ med sin tremänning *Daniel Ferdinand Mallén*, född 1771, död 1828, se familj 20. Makarnas mormödrar var systrar.

Gift 2:o 25 mars 1830 i Valkeala sn med *Karl Magnus Aminoff*,⁷⁹ född 5 juli 1801 i Mäntyharju sn, död 10 nov 1872 i Ahola, Valkeala sn, son till löjtnanten Erik Magnus Aminoff och hans hustru Kristina Meijer. Efter att först ha slagit in på den militära banan, blev Karl Magnus Aminoff 1824 student i Åbo och senare kommissionslantmätare i Viborgs län. Han bodde med familjen i Ahola, men om vintrarna bodde familjen i Fredrikshamn, som var säte för kadettskolan i Finland. Eftersom, skriver Thure Hallgrim, fyra döttrar fanns i huset ordnades det ofta med baler och spelpartier, men hustrun Lovisa drog sig gärna undan dessa världsliga nöjen, ehuru hon icke direkt motsatte sig dem. Hon intresserade sig mest för skötseln av Ahola gård och torde därvid icke ha haft mycket hjälp av sin make, som var fullt upptagen av sina lantmäteriigöromål. Lovisa var till utseendet mörklagd och var på ålderdomen pietist.⁸⁰

Barn i andra gifet:⁸¹

Carolina Lovisa Aminoff, född 24 aug 1830 i Valkeala sn, död ogift 12 aug 1852 i Helsingfors.

Emma Christina Aminoff, född 6 dec 1831 i Valkeala sn, död ogift 14 sept 1913 i Helsingfors. Stiftsjungfru.

⁷⁴ Hallgrim 1947, sid. 22.

⁷⁵ Hallgrim 1947, sid. 22.

⁷⁶ Mantalsuppgift, Katarina norra 1850:329, Stockholms stadsarkiv.

⁷⁷ Hallgrim 1947, sid. 20.

⁷⁸ Åbo tidningar 13 sept 1820.

⁷⁹ Elgenstierna, del I, sid. 92, och Kotivuori 2005, nr 13886.

⁸⁰ Hallgrim 1947, sid. 20.

⁸¹ Elgenstierna, del I, sid. 92.

Gustava Charlotta Aminoff, född 21 okt 1833 i Valkeala sn, död ogift 27 juni 1920 i Helsingfors. Stiftsjungfru.

Margareta Sofia Aminoff, född 2 mars 1836 i Fredrikshamn, död ogift 25 okt 1858 i Helsingfors.

Carl Ferdinand Aminoff, född 12 april 1839 i Fredrikshamn, död 9 mars 1898 i Helsingfors. Politierådman i Heinola 1894 och föreståndare för Nordiska aktiebankens kontor där.⁸²

F A M I L J 18

Elias Lindell⁸³ (från familj 13), född 27 juni 1798 på Kungsör, Kung Karl sn, Södermanland, död 1 jan 1837 i Stockholm (Adolf Fredrik). Tullvaktmästare, bosatt i Stockholm.

Han kom 1805 via Stockholm till Sunds socken på Åland och bodde på gården Rosenberg hos mostern, änkefru Rosenmüller. Han hette då Elias Frestare, men i Sunds kyrkbok 1810–15 finns noteringen att han »har antagit namn av Lindell» (moderns släktnamn). Senare flyttade han till gården Skag i Lumparlands socken, också på Åland, där han bodde tillsammans med systrarna Gustava och Lovisa. Elias Lindell återvände runt 1820 till Sverige men flyttade 1823 till Finland, där han i Helsingfors hade tjänst som sergeant vid Kejsarliga Helsingfors bataljon. Efter ett par år lämnade han tjänsten och flyttade tillbaka till Sverige, där han den 3 sept 1825 blev antagen som vaktmästare vid tullverket i Stockholm och den 30 juli 1826 blev ordinarie på tjänsten. Han uppges i »Personella berättelser» 1825 ha varit skicklig, pålitlig och villig, men 1836 upplyser samma källa att han blivit varnad för bland annat lättja och sturskhet. – Under kriget 1808–09 inkvarterades fänriken August Edvard Lillienstierna (1791–1879) på gården Rosenberg, där Elias då bodde hos sina båda mostrar, änkefruarna Rosenmüller och Plath. Långt senare, 1875, utgav Lillienstierna sina memoarer *En åttioårs minnen*, där han återger en episod med Elias i huvudrollen. Militärerna spelade gärna kort, för det mesta träkarl, och drack äggtoddy, berättar Lillienstierna, och fortsätter: »Den lilla 9-åriga gossen (Elias) omgaf oss beständigt och tycktes ofantligt road af raffel, hvilket spel vi för roskull och ombyte ibland sysselsatte oss med. Ihågkommande det föregående ville jag för alltid betaga gossen spelsmaken, i hvilken afsigt, då han en dag kom till oss och ville spela raffel, vi tilläto honom det, men sade att det finge vara om penningar eller penningevärde. Han satte då genast ut sin mössa, och då den straxt tappades utsatte han halsduken, som hade samma öde, och så det ena plagget efter det andra tills han slutligen endast egde sitt linne kvar. I detsamma kom pigan in och han gömde sig då under bordet i sin förskräckelse. Hon varseblef honom dock och han framkom gråtande. Jag föreställde honom nu följderna af spel och tog af honom det löftet, att aldrig hängifva sig deråt, hvarefter han återfick sina kläder. Jag har sedan aldrig hört något om denne så passionerade gosse.»

Gift 11 maj 1828 i Stockholm (Jakob och Johannes) med *Anna Charlotta Schmidt*,⁸⁴ född 22 maj 1798 i Malmö, död 13 febr 1874 i Stockholm (Jakob och Johannes).

Barn:

Sofia Charlotta Johanna Lindell, född 5 nov 1832, se familj 21.

⁸² Han var gift och hade tre barn, se vidare Elgenstierna, del I, sid. 92.

⁸³ Hallgrim 1947, sid. 22.

⁸⁴ Hennes ursprung har inte kunnat spåras, enligt Hallgrim 1947, sid. 23.

FAMILJ 19

Maria Kristina Laurén (från familj 14), född 12 april 1760 i Prästgården, Lemland sn, död 6 maj 1811 i Lumpo, Lumparland sn (av inflammatorisk sjukdom).

Gift 5 maj 1799 i Lumparland sn med *Johan Lundqvist*, född 14 mars 1768 i Lumpo, död där 27 aug 1854, son till bonden Mats Abrahamsson och hans hustru Stina Henriksdotter på hemmanet Lumpo nr 2, Pellas. Johan Lundqvist var skärgårdsstyrman⁸⁵ och bosatt på hustruns hemgård Skag, men flyttade 1807 med familjen till hemmanet Lumpo nr 3, Västergård, och blev bonde och senare också kyrkvård. Han avled av kolera. Sjukdomen härjade på Åland krigssommaren 1854 (nio personer dog bara i lilla Lumparland), då franska och engelska styrkor i augusti intog och sprängde Bomarsunds fästning under Krimkriget. Efter första hustruns död gifte Johan Lundqvist om sig den 2 april 1815 i Lumparland sn med Anna Karlsdotter, född 30 jan 1778 i Bengtsböle, Lemland sn, död 6 juli 1842 i Lumpo, dotter till sockenskräddaren Karl Bäckström och hans hustru Brita Eriksdotter.

Barn:

Karl Ferdinand Lundqvist, född 16 sept 1800 i Skag, död där 12 nov 1800.

Johan Fredrik Lundeqvist, född 30 aug 1804, se familj 22.

FAMILJ 20

Daniel Ferdinand Mallén⁸⁶ (från familj 14), född 26 april 1771 i Skag, Lumparland sn, död 19 febr 1828 i Fredrikshamn (av bröstinflammation). Borgmästare i Fredrikshamn och lagman.

Student i Åbo 28 okt 1789. Filosofie magister 22 juni 1792 efter att bland annat ha skrivit en historisk avhandling om sin hemsocken (»Paroecia Alandiae Lemland, eique annexa Lumparland«). Mallén funderade sedan på att låta prästviga sig i Ryssland, men ändrade planer och blev handelsman och gårdsägare i Fredrikshamn. Han var 1812 vice borgmästare i Fredrikshamn, men avgick i början av 1813 på grund av sjuklighet, för att 1815 väljas till borgmästare, men förslaget upphävdes på grund av besvär. Dock erhöll han den 25 juli 1817 fullmakt på borgmästaretjänsten, som han tillträdde i februari 1818, och den 20 aug 1821 fick han lagmanstitel och förordnades samma dag till biträdande referendariesekreterare i senatens kansliexpedition i Helsingfors. Han begärde och fick entledigande från tjänsten den 15 april 1824, varefter han återgick till borgmästartjänsten som han fortfarande innehade. Han var sjuklig och därför ofta tjänstledig. Mallén publicerade 1807 i Finska hushållningssällskapets handlingar uppsatsen »Ett nytt sätt att bygga Lerhus«, Åbo 1807 (med 1 plansch). – Han ärvde äldre brodern Karl Adolf Mallén och blev därmed ägare till 8/9⁸⁷ av hemgården i Lumparland. Men Daniel Ferdinand Mallén flyttade aldrig tillbaka till Skag, som han torde lämnat redan i ungdomen när han påbörjade sina studier. Istället bodde där – skriver Klas Eklund – under Daniel Ferdinand Malléns tid som ägare damer som i mantalslängderna benämns »mademoiseller« (blivande hustrun och hennes syster samt deras yngre bror). Och än i dag talar man

⁸⁵ Han nämns vanligtvis som styrman vid denna tid, men i svärmoderns bouppteckning, upprättad den 29 okt 1811, används titeln skärgårdsstyrman, vilket enligt Svenska akademins ordbok avsåg en person (tillhörande arméns flotta) med uppgift att vara (lång)lots (och rorgångare) inom ett skärgårdsområde.

⁸⁶ Spåre 1878, sid. 309, Hallgrim 1947, sid. 20, och Kotivuori 2005, nr 10521.

⁸⁷ Den sista niondelen ägdes av halvsystern Maria Kristina Lauréns son Johan Fredrik Lundeqvist.

enligt Eklund i bygden om hovdamer från Stockholm som ska ha bott på Skag. Gården gick ur släktens ägo när Daniel Ferdinand Mallén 1820 – samma år som han gifte sig – sålde Skag till socknens kyrkoherde.⁸⁸

Gift 1:o 24 april 1796 i Fredrikshamn med *Ulrika Fabritius*,⁸⁹ född 7 okt 1754, död 22 okt 1818 i Fredrikshamn (av andtäppa), dotter till handlanden i Fredrikshamn Jobst Fabritius och hans hustru Elisabet Kahlberg samt änka efter handlanden Erik Bruun.

Gift 2:o 25 aug 1820 i Fredrikshamns svenska församling med sin tremänning *Margareta Lovisa Frestare*, född 1794, död 1859, se familj 17. Makarnas mormödrar var systrar.

Daniel Ferdinand Mallén hade inga barn.

FAMILJ 21

Sofia Charlotta Johanna Lindell⁹⁰ (från familj 18), född 5 nov 1832 i Stockholm (Hedvig Eleonora), död 29 nov 1876 i Stockholm (Jakob och Johannes).

Hon bodde 1865 på Norrlandsgatan 15 och vid sin död på Pärlistickaregränd 4, åtnjöt då fattigvård och saknade tillgångar.

Gift 10 aug 1853 i Stockholm (Adolf Fredrik) med sockerbagargesällen *Lorentz Mogens de Ferry*⁹¹ *Barclay*, född 28 aug 1820 i Hafslö sn, Sogn och Fjordane, Norge, död 15 nov 1864 i Stockholm (Jakob och Johannes), son till Johan Vilhelm Barclay (Barchelai), kontorbetjent och senare forligelseskommissair (död 17 juni 1846 i Hafslö sn, 53 år gammal), och hans hustru Ingeborg Marie Tobiesen, vilka hade gift sig den 29 juni 1819 i Hafslö sn.

Barn, födda i Stockholm (Adolf Fredrik):

Ingeborg Tobia Sofia Vilhelmina Barclay,⁹² född 14 okt 1854, död 13 okt 1940 på Rosenlunds ålderdomshem i Stockholm (Högalid). Gift 1:o 4 juli 1880 (–20 juli 1894) i Stockholm (Nikolai) med skraddaren *Anders Blomqvist*, född 24 jan 1855 i Bäckerböle, Färgelanda sn, Dalsland, död 13 mars 1902 på Södermalm i Stockholm (Maria), son till hemmansägaren i Bäckerböle Anders Johannesson, född 1822, död 1882, och hans hustru Anna Stina Bryngelsdotter, född 1822, död 1888. Gift 2:o 28 dec 1895 med plåtslagaren *Erik Emanuel Lundquist*, född 19 maj 1860 i Skinnaratorp, Lena sn, Uppland, död 8 mars 1930 i Stockholm, son till pigan Maria Katarina Wallinder.

Lorentz Albrekt de Ferry Barclay, född 5 maj 1857. Han var skriven hos modern till 1875, men försvinner sedan i ovissa öden.

Karl Fritiof Samuel Viktor de Ferry Barclay, född 1 okt 1861. I början av 1880-talet bodde han på Södermalm i Stockholm som sjöman (skriven i 14:e roten, Skanstullsroten), men blev den 16 juli 1884 noterad som obefintlig. Han hade den 11 juli 1881 skrivits in vid sjömanshuset i Stockholm, enligt inskrivningsregistret (i Stockholms stadsarkiv), men inte heller där finns någon uppgift om hans öden.

⁸⁸ Eklund 1995, sid. 11.

⁸⁹ Hallgrim 1947, sid. 20.

⁹⁰ Hallgrim 1947, sid. 23 (där anges maken felaktigt ha dött 1865).

⁹¹ Att *de Ferry* är ett förnamn framgår av födelseboken för Hafslö sn där han är noterad som »Lorents Mogens de Ferry».

⁹² Uppgifter om henne och makarna hämtade främst från Rotemansarkivet (i Stockholms stadsarkiv), som till stora delar finns noggrant registrerat och tillgängligt på stadsarkivets webbplats. Hon efterlämnade enligt bouppteckningen (BpII 1752/1941, Stockholms stadsarkiv) inga kända anhöriga, men hade haft åtminstone en son, Karl Anders Blomqvist, född 1881, död 1885. Vid sin död var hon så fattig att samhället bekostade begravningen.

Johan Fredrik Lundeqvist⁹³ (från familj 19), född 30 aug 1804 i Skag, Lumparland sn, död 13 sept 1853 i Skarpans på Åland.⁹⁴ Postmästare och slutligen postinspektör.

Han blev elev vid Fredrikshamns skola 8 jan 1812 och student i Åbo 8 mars 1823. Kopist i generalguvernörens kansli i Helsingfors 1823, postmästare i Tammerfors 1827 och i Kastelholm på Åland 1835. Postkontoret i Kastelholm flyttade 1842 några kilometer österut till garnisons-samhället Skarpans vid Bomarsunds fästning och familjen Lundeqvist flyttade med och bosatte sig i gård nr 52. Postinspektör i Tavastehus 1853. – Under sin tid i Skarpans var han kyrkvärd. Till hans åliggande hörde att övervaka och sköta om den lutherska begravningsplatsen på Prästö. Han anhöll 1851 om att »i nåder» få en mindre ersättning för sitt arbete som bestod i vedhuggning och körning, eldning av kyrkans två kaminer, städning och »trampning av org-larna», vilka sysslor han hittills skött utan ersättning.⁹⁵ Till postmästare Lundeqvists intressen hörde trädgårdsodling; han var 1839 ombud på Åland för Finska trädgårdsodlingssällskapet.⁹⁶

Gift med *Maria Karolina De Besche*, född 28 aug 1803 på Sveaborg, död 22 sept 1869 i Helsingfors,⁹⁷ dotter till majoren och riddaren Karl Ludvig De Besche, född 20 april 1759 i Stockholm, död 28 sept 1839 i Kastelholm, Sund sn,⁹⁸ och hans hustru Maria Kristina Dickman, född 1781, död 28 aug 1819 i Åbo. Karolina Lundeqvist, född De Besche, beskrivs i något drastiska ordalag av Finlands statsarkivarie, historikern Reinhold Hausen, född 1850 i det lilla samhället Skarpans där också Karolina bodde i början av 1850-talet. Han konstaterar att Skarpans hyste många svensktalande familjer och räknar upp än den ena, än den andra: »Men för all del, sänär hade jag glömt att framhålla postmästarinnan Lundeqvist, 'fru Luta' gemenligen kallad, en änka, hvars rykte icke var det bästa, men som dock var upptagen i familjerna för sin rolighets skull. Bäst som hon gret öfver någon liten motgång, kunde hon skratta under det tårarna tillrade åt någon rolig historia, som kom henne i hågen och som hon icke skämde bort då hon redogjorde för densamma. Jag minns henne senare i Helsingfors och Tavastehus och för min inre hågkomst står ännu så lifligt huru hon vid ett besök som hon i vårt sällskap sommaren 1864 gjorde i Hattula gamla kyrka, steg upp i predikstolen och höll till oss ex. tempore den befängdaste predikan, ty hon var oförliknelig att härma folk. Det var ett gladt lif som man förde familjerna emellan inom fästningsområdet. Kalaser, slädpartier och baler aflöste varann.»⁹⁹

⁹³ Kotivuori 2005, nr 13757.

⁹⁴ Vid sin död var han ännu skriven i Skarpans fast han hade utnämnts till postinspektör i Tavastehus. Enligt Finlands allmänna tidning 20 sept 1853 avled han i Vichtis prästgård (hos dottern Rosalie) efter tio dagars sjukdom.

⁹⁵ Remmer 1991, sid. 25.

⁹⁶ Åbo underrättelser 16 jan 1839.

⁹⁷ Åbo underrättelser 28 sept 1869.

⁹⁸ Han bodde vid sin död hos dottern Maria Karolina och hennes man i Kastelholm. Döds-fallet noterades i Helsingfors tidningar den 6 nov 1839, där han nämns som major vid arméns flottas Sveaborgseskader, riddare av Kungliga Svärdsorden »samt bärande tapperhetsmedal-jen i guld för slaget vid Svenskund». Enligt Gräsbeck 1954, sid. 87, var De Besche son till bankokassören Vilhelm De Besche och Fredrika Sofia Reuterskiöld samt hade avancerat till kapten i armén och 1811 erhållit majors avsked. Han tillhörde inte någon av de introducerade grenarna av ätten De Besche.

⁹⁹ Hausen 1991, sid. 97. Citatet härrör från ett manuskript, »Reinhold Hausens tidigaste barndomsminnen», som förvaras i familjearkivet.

Barn:

Fredrik Karl Ferdinand Lundeqvist, född 19 sept 1825 i Helsingfors, död där 11 nov 1825.

Fredrika Karolina Rosalie Lundeqvist, född 10 okt 1826, se familj 23.

Fredrik Valdemar Lundeqvist, född 26 april 1828 i Tammerfors, död 5 maj 1884 i Helsingfors.

Överstelöjtnant vid artilleriet. Ogift.¹⁰⁰

Emilia Johanna Lundeqvist, född 7 juni 1830 i Tammerfors, död 29 juni 1839 i Kastelholm.

Hjalmar Mortimer Lundeqvist, född 31 dec 1841 i Skarpans. »I kadettkåren i Sankt Petersburg», noterade prästen i Sunds kyrkbok i början av 1850-talet. Han levde ännu 1895, enligt dödsannonsen efter systemen Rosalie, men ingenting är känt om hans liv och karriär.¹⁰¹

FAMILJ 23

Fredrika Karolina Rosalie Lundeqvist (från familj 22), född 10 okt 1826 i Helsingfors, död 26 maj 1895 i Nummis sn, Nyland, Finland.¹⁰²

Hon flyttade 1859 som änka med barnen från Vichtis till Karis och senare till Nummis sn, där hon bodde vid sin död.

Gift 12 april 1849 i Skarpans¹⁰³ med *Henrik Johan Hjorth*,¹⁰⁴ född 14 sept 1806 i Nousis sn, Egentliga Finland, död 13 juli 1856 i Prästgården, Vichtis sn, Nyland, son till häradskrivaren i Masku härad, Jakob Henrik Hjorth, född 1770, död 1809, och hans hustru Hedvig Sofia Forssgren, född 1770, död 1837, bosatta på Hiisi gård i Sankt Marie och i Nousis.¹⁰⁵ Henrik Johan Hjorth blev elev i Åbo katedralskola 31 jan 1819, student i Åbo 20 juni 1824, filosofie kandidat 10 juni 1831 och filosofie magister i Helsingfors 21 juni 1832. Prästvigd i Åbo 13 dec 1834 till kaplansadjunkt i Pemar (i tjänst där 1834–35), pastoralexamen 19 juni 1838. Han tjänstgjorde under 1830-talet i olika perioder som lärare i bland annat ryska vid trivialskolorna i Björneborg och Åbo. Hjorth förordnades 12 nov 1838 till luthersk fängvärdspredikant vid Dünaburgs fästning (i Lettland) för tre år. Han återvände hösten 1841 till Finland och fortsatte som lärare vid skolor i Björneborg och Åbo. Predikant i Skarpans fästningsförsamling på Åland 19 okt 1842 och samtidigt lärare i ryska i lägre elementarskolan i Skarpans 1842–44 samt fängelsepredikant vid Kastelholms kronohäkte 1842–50, vicepastor 19 dec 1843, kyrkoherde i Vichtis 11 dec 1850, tillträdde 1 jan 1851, där han förblev till sin död, prost 15 nov 1854. – Henrik Johan Hjorth var gift första gången med Augusta Eleonora Tötterman, född 13 aug 1807, död 22 aug 1846 i Skarpans, dotter till bokhållaren på Tessvär i Finby sn, Åboland, Erik Johan Tötterman och hans hustru Klara Eleonora Aejmelaeus. I detta äktenskap föddes sonen Johan August Hjorth, född 26 juni 1842 i Åbo, död 22 aug 1853 i Vichtis prästgård.

Gift 2:o 1864 i Karis med brukstjänstemannen *Fredrik Gustav Henrik Böhme* från Tyskland.

Barn i första giftet.¹⁰⁶

¹⁰⁰ Dödsannons i Helsingfors Dagblad 6 maj 1884.

¹⁰¹ I Finland har funnits en generalmajor Hjalmar Lundeqvist, men denne var enligt Finlands nationalbiografi född 20 dec 1842 som son till en Fredrik Theodor Lundeqvist och torde alltså vara en annan (www.kansallisbiografia.fi/kenraalit/index.php?gid=256).

¹⁰² Dödsannons i Hufvudstadsbladet 31 maj 1895.

¹⁰³ Finlands allmänna tidning 4 juli 1849 (vigselbok saknas).

¹⁰⁴ Luther 2000, sid. 492 f.

¹⁰⁵ Ekman 1955, sid. 23.

¹⁰⁶ Utöver dessa barn ska det i andra äktenskapet ha fötts en son. Närmare uppgifter om barnen och deras efterkommande redovisas inte här.

Herman Teodor Hjorth, född 22 jan 1850 i Skarpans, död 18 aug 1853 i Prästgården, Vichtis sn.

Ida Karolina Antoinette Hjorth, född 14 mars 1851 i Skarpans. Folkskollärarinna, verksam på Åland på 1870-talet.

Olga Olivia Hjorth, född 18 sept 1852 i Prästgården, Vichtis sn, död där 25 aug 1853.

Henriette Hjorth, född 19 aug 1854 i Prästgården, Vichtis sn. Folkskollärarinna.

Rosalie Hjorth, född 19 aug 1854 i Prästgården, Vichtis sn.

Gertrud Johanna Hjorth, född 27 nov 1856 i Prästgården, Vichtis sn.

Källor och litteratur

Otryckta

I första hand har uppgifter hämtats ur församlingarnas kyrkböcker, och framför allt de åländska har penetrerats noggrant. Så långt det har varit möjligt har uppgifterna kontrollerats i originalkällorna (födelse-, vigsel- och dödböcker samt husförhörlängder och flyttningslängder), men i en del fall har detta inte varit möjligt; då har de i stället hämtats från databasen HisKi på Internet (www.genealogia.fi), utgiven av Genealogiska Samfundet i Finland. Uppgifter hämtade ur kyrkböcker har vanligtvis inga närmare källhänvisningar, eftersom de ändå torde vara relativt enkla att återfinna för den som så önskar. När uppgifter hämtats ur andra källor, som exempelvis bouppteckningar, domböcker och mantalslängder, framgår detta av texten.

Tryckt litteratur

Aminoff-Winberg, Johanna 1995: *Finska flyktingar i Sverige under stora ofreden*. Helsingfors.

Andersson, Sven 1949: »Flykten från Åland under lilla ofreden», i *Budkavlen* 1949, sid. 1–31. Åbo.

Blomstedt, Yrjö & Matinolli, Eero 1963: *Turun hiippakunnan paimenmuisto. Åbo stifts herdaminne 1554–1809*, del 1. Helsingfors.

Dreijer, Stig 1970: *Åland under stora nordiska kriget*. Mariehamn.

Eklund, Klas 1995: »Från Skaagtorp till enstaka hemman. Historik över Skags enstaka hemman i Lumparland», i *Spirkasen* 14, utgiven av Ålandsforskarna, museibyran och Ålands museum.

Ekman, Arne 1955: »Hjorth, ett släktfragment», i: *Genos* 1955, sid. 21–24.

Ekstrand, Viktor 1896–1903: *Svenska landtmätare 1628–1900*. Stockholm.

Elgenstierna, Gustaf 1925–36: *Den introducerade svenska adelns ättartavlor*, del I–IX. Stockholm.

Fant, Johan Eric & Låstbom, August Theodor 1842–45: *Uppsala ärkestifts herdaminne*. Uppsala. Grape, Ernst 1951: *Postkontor och postmästare*. Stockholm.

Gräsbäck, Armas 1954: *S:t Johannes logen. S:t Augustins matrikel 1762–1808*. Helsingfors.

Hagström, K.A. 1897–1901: *Strängnäs stifts herdaminne*, del I–IV. Strängnäs.

Hallgrim, Th. 1947: *Släkten Frestare*. Gävle.

Hausen, Marika 1991: »Stabsläkare Hausens hus», i *Åländsk odling* 1991, sid. 91–120. Mariehamn.

Henriksson, Bjarne 1989: *Prästmän på Åland under 500 år*. Mariehamn.

- Hjorth, Ruth 2009: *Portman-Suku*. Stencil på Internet (www.kolumbus.fi/carita.hjorth/), läst i mars 2010
- Kotivuori, Yrjö 2005: *Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852* (Universitetsmatrikel 1640–1852), utgiven av Helsingin Yliopisto (Helsingfors universitet) på Internet (www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/). Texten läst i mars 2010. Direktlänkar till personer i matrikeln fås genom att i länken [<http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=xxx>] byta ut xxx mot det nummer som anges i referensen (exempel: för att hitta personen som »Kotivuori 2005, nr 9861» hänvisar till byts xxx ut mot 9861).
- Lagus, Vilhelm 1891–1906: *Åbo akademis studentmatrikel*. Helsingfors.
- Luther, Georg 2000: *Herdaminne för Ingermanland*, del II. Helsingfors.
- Mallén, Daniel Ferdinandus 1792: *Paroecia Alandiæ Lemland, eique annexa Lumparland*. Åbo.
- Remmer, Christina 1991: »Skarpans' Lutherska kyrka – ett 150-årsminne», i: *Åländsk odling* 1991, sid. 21–30. Mariehamn.
- Samzelius, Hugo 1915: *Jägeristaten*. Stockholm.
- Skogsjö, Håkan 1997: *Familjer och gårdar i Kumlinge*. Mariehamn.
- Skogsjö, Håkan 2009: *Familjer och gårdar i Föglö*. Mariehamn.
- Spåre, G.A. 1878: *Biografiska anteckningar om kejserliga regerings-konseljens eller senatens för Finland ordförande och ledamöter samt embets- och tjenstemän under åren 1809–1877*. Helsingfors.
- Strandberg, Carl Henric 1834: *Åbo stifts herdaminne*. Åbo.
- Walta, Matti 2005: *Virkamiehiä. Lääninhallinnon virkamiehet 1721–1808*. Helsingfors.
- Wilstadius, Paul 1946: *Smålands nation i Åbo 1640–1798*, häfte I. Stockholm.
- Wilstadius, Paul 1985: *Smålands nation i Åbo 1640–1798*, häfte II. Stockholm.

Tidningar

Helsingfors dagblad

Hufvudstadsbladet

Finlands allmänna tidning

Åbo tidningar

Åbo underrättelser

Dessa tidningar – och andra äldre finländska tidningar – kan läsas på Internet i Historiska tidningsbiblioteket (<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/>), utgivet av Nationalbiblioteket i Helsingfors.

Ett stort tack till *Eva Meyer* vid Ålands emigrantinstitut i Mariehamn som gett värdefull hjälp med översättningar från finska till svenska samt till *Urban Sikeborg* i Sollentuna som på samma sätt bistått med översättningar från latin till svenska!